

Житлове забезпечення військовослужбовців: сучасний стан і перспективи

Housing Supply for Military Personnel: Current State and Prospects

Віталій Яворський

Vitalii Yavorskyi

ад'юнкт кафедри, e-mail: vitalua@bigmir.net, ORCID: 0009-0001-3033-6096

PhD student, e-mail: vitalua@bigmir.net, ORCID: 0009-0001-3033-6096

Національний університет оборони України, м. Київ, Україна

National Defense University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Received: May 9, 2025 | Revised: June 15, 2025 | Accepted: June 30, 2025

DOI: 10.33445/sds.2025.15.3.21

Мета роботи: аналіз сучасного стану житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та дослідження перспектив його вдосконалення з урахуванням воєнного стану в державі.

Метод дослідження: методи системного аналізу, синтезу, дедукції та індукції, аналогії та порівняння.

Результати дослідження: виявлено основні проблеми житлового забезпечення військовослужбовців, серед яких недостатнє фінансування, застаріла система правового регулювання, численні черги на отримання житла, відсутність регламентованої низкою стратегічних документів концепції забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їхніх сімей. Обґрунтовано, що житлове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України є вагомим складовою соціальної політики держави, яка впливає на формування позитивного іміджу армії та залучення нового кадрового потенціалу.

Теоретична цінність дослідження: підвищення рівня розуміння впливу житлового забезпечення на соціальну справедливість, морально-психологічний стан військовослужбовців та обороноздатність держави.

Практична цінність дослідження: результати дослідження можуть бути впроваджені під час вдосконалення житлової політики в частині забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України, насамперед розроблення нових механізмів забезпечення житлом та механізмів кредитування.

Цінність дослідження: відображено сучасний стан житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, що може бути використано для удосконалення державної політики у цій сфері, а виявлені проблемні аспекти стануть підґрунтям для проведення нових досліджень з метою підвищення ефективності житлової політики України.

Обмеження дослідження: аналіз нормативно-правової бази обмежений періодом до квітня 2025 року, що не дає змоги врахувати можливі майбутні зміни в законодавстві щодо житлового забезпечення військовослужбовців. Перспективним напрямом подальших досліджень є удосконалення наявної або розроблення нової нормативно-правової бази з житлового забезпечення військовослужбовців.

Тип статті: теоретичний.

Purpose: Analysis of the current state of housing provision for servicemen of the Armed Forces of Ukraine and investigation of prospects for its improvement considering the state of war in the country.

Method: Methods of system analysis, synthesis, deduction and induction, analogy and comparison.

Findings: The main problems of housing provision for servicemen were identified, including insufficient funding, outdated system of legal regulation, numerous waiting lists for housing, and the lack of a regulated concept for housing provision for servicemen of the Armed Forces of Ukraine and their family members outlined in several strategic documents. It is justified that housing provision for servicemen of the Armed Forces of Ukraine is a significant component of the state's social policy, which affects the formation of a positive image of the army and the attraction of new personnel.

Theoretical implications: Enhancing the understanding of the impact of housing provision on social justice, the moral and psychological state of military personnel, and the defensive capability of the state.

Practical applications: The results of the research can be implemented during the improvement of housing policy regarding the provision of housing for servicemen of the Armed Forces of Ukraine, primarily through the development of new mechanisms for housing provision and credit mechanisms.

Value: It reflects the current state of housing provision for servicemen of the Armed Forces of Ukraine, which can be used to improve state policy in this area, and the identified problematic aspects will serve as a basis for conducting new research aimed at increasing the effectiveness of housing policy in Ukraine.

Research limitations: the analysis of the regulatory and legal framework is limited to the period until April 2025, which does not allow for the consideration of possible future changes in legislation regarding housing provision for military personnel. A promising direction for further research is the improvement of the existing or the development of a new regulatory and legal framework for the housing provision of military personnel.

Paper type: theoretical.

Ключові слова: житлове забезпечення військовослужбовців, бюджетні видатки, соціальний захист, військовослужбовець.

Key words: housing provision for military personnel, budget expenditures, social protection, military personnel.

Вступ

Стратегічний оборонний бюлетень України є важливим документом, що визначає напрями розвитку оборонної політики держави, насамперед перспективну модель Збройних Сил України та інших складових сил оборони, стратегічні цілі розвитку сил оборони, основні завдання та очікувані результати їх досягнення [1].

Зокрема в ньому зазначено, що у функціонуванні сил оборони існують такі проблемні питання, як необхідність підвищення професійного рівня особового складу сил оборони, недостатній рівень забезпечення мотивації для проходження військової служби, складність вирішення житлової проблеми, небажання особового складу продовжувати військову службу, потреба у створенні достатнього військового резерву [1].

Серед стратегічних цілей і визначених завдань доцільно виокремити створення необхідних мотиваційних чинників до проходження військової служби та служби у військовому резерві, а також запровадження нових дієвих механізмів забезпечення житлом військовослужбовців та осіб, звільнених з військової служби, що набули право на отримання житла [1].

У Стратегії воєнної безпеки України [2] серед інших завдань вказано на необхідність створення мотиваційних чинників та вирішення питання житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та інших складових сил оборони у довгостроковій перспективі [2].

Житлове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України є важливою складовою соціальної політики держави. Питання житлового забезпечення безпосередньо пов'язане з боєздатністю армії, морально-психологічним станом військовослужбовців та соціальною справедливістю в державі. Особливо питання соціального захисту загострилося під час воєнного стану в державі, оскільки стосується підтримки тих, хто ризикує своїм життям заради захисту країни.

За даними житлових комісій та квартирно-експлуатаційних органів, станом на початок 2025 року на квартирному обліку у Збройних Силах України перебувають більше 39 тис. сімей, з яких 25 тис. сімей набули права на забезпечення за рахунок Міністерства оборони України житлом для постійного проживання. Такий стан справ вказує на існування вагомих проблем та прорахунків у чинній системі.

Під час дії в державі воєнного стану, коли житлові проблеми загострилися через руйнівні наслідки збройної агресії з боку російської федерації, потрібно дослідити сучасний стан забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та окреслити перспективи вдосконалення цієї системи.

Теоретичні основи дослідження

Теоретичними основами дослідження є:

аналіз державних стратегічних документів – Стратегічного оборонного бюлетеня України та Стратегії воєнної безпеки України [1; 2];

норми законодавства України, що регулюють житлове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України;

аналітичні дані, зібрані з офіційних джерел.

Стан житлового забезпечення військовослужбовців викликає значний інтерес у багатьох науковців, політиків, органів державної влади, громадських організацій, які досліджують питання підвищення рівня соціального забезпечення військовослужбовців, у тому числі житлового.

Серед дослідників, які висвітлювали порушену проблему, варто відзначити І. Автушенку [3]; Л. Зіняка [4]; І. Марку, Є. Марку, І. Чернишову [5]; А. Мельника [6] Л. Городянську [7] та інші.

Більшість науковців у своїх працях вивчали переважно правові аспекти забезпечення житлом військовослужбовців та членів їхніх сімей.

Проблеми правового регулювання механізму реалізації забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їхніх сімей досліджували Л. Зіняк та М. Ахметханов, які надали пропозиції щодо поліпшення стану житлового забезпечення

військовослужбовців з урахуванням міжнародного досвіду [4, с. 49–55]. У дисертації А. Мельник досліджено правове регулювання інституту забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей жилими приміщеннями відповідно до норм житлового законодавства України та його еволюцію [6].

Наприклад, Л. Городнянська у своїх наукових працях аналізувала рівень використання бюджетних джерел фінансування житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та причини їх неефективного використання, зокрема провела класифікацію видів житлового забезпечення у Збройних Силах України [7].

Однак поза увагою цих науковців залишилося питання вирішення житлового забезпечення під час широкомасштабного вторгнення агресора, що потребує подальших досліджень.

Постановка проблеми

Збройна агресія з боку російської федерації проти України вплинула на всі сфери життя нашого суспільства, призвела не тільки до тотальної руйнації населених пунктів, інфраструктури, загибелі громадян, появи мільйонів вимушених переселенців, порушення роботи цілих галузей промисловості, а й спричинила найбільшу в історії України житлову кризу. Протягом воєнного конфлікту тисячі житлових будинків, у тому числі у військових містечках, були зруйновані внаслідок бойових дій. Крім того, проблема житлового забезпечення загострилась через обмеженість фінансових ресурсів держави.

Не оминув воєнний конфлікт і стан житлового забезпечення військовослужбовців, який і до початку війни був не надто задовільний, а через ведення бойових дій стрімко збільшилася кількість військовослужбовців пільгових категорій інвалідів, сімей загиблих, учасників бойових дій хоча виділений фінансовий ресурс на зазначені цілі зменшився в десятки разів.

У відповідь на житлову кризу протягом останніх років на державному та місцевому рівнях з'явилися нові житлові програми, а в деяких містах розпочато проекти з будівництва соціального житла. Водночас загальні підходи до житлової політики військовослужбовців залишилися незмінними, а окремі рішення і проекти залишаються нереалізованими.

В Україні діє ще успадкована від Радянського Союзу система житлового забезпечення, заснована на Житловому кодексі Української РСР, назву якого тільки у 2022 році змінили на Житловий кодекс України [8]. Однак така система, хоч і зазнавала деяких змін, але не вирішила питання існування тисячної житлової черги з часу проголошення незалежності України.

Метою статті є аналіз сучасного стану житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України та дослідження перспектив його вдосконалення, з урахуванням дії воєнного стану в державі.

Результати

Забезпечення військовослужбовців житлом є однією з найважливіших соціальних проблем, з якою зіштовхуються багато країн. Особливої актуальності проблема набуває в контексті воєнних конфліктів та участі держави у воєнних діях. Військовослужбовці, які ризикують своїм життям для захисту батьківщини, заслуговують на гідні умови життя не тільки після завершення служби, а й під час перебування на дійсній військовій службі. Проте проблема незабезпеченості житлом військовослужбовців Збройних Сил України залишається актуальною як для діючих військовослужбовців, так і для тих, хто звільнився з лав Збройних Сил України. З боку органів державної влади постійно лунають заяви та гасла про вирішення житлової проблеми військовослужбовців, однак впродовж більш ніж 30 років з часу проголошення незалежності України проблема залишається невирішеною.

Особливо актуальним питання житлового забезпечення є для громадян України, які перебувають на дійсній військовій службі.

По-перше, житлове забезпечення військовослужбовців тісно пов'язане з їхнім морально-психологічним станом і мотивацією. Люди, які несуть службу і щоденно наражаються на небезпеку, мають відчувати підтримку держави. Наявність власного житла не лише надає впевненості у завтрашньому дні, а й сприяє психологічній стабільності військових, що, у свою чергу, поліпшує їх боєздатність. Військовослужбовці, які не вирішили житлове питання, часто занепокоєнні щодо свого майбутнього та майбутнього родини, що негативно впливає на виконання службових обов'язків.

По-друге, забезпечення житлом є однією з форм соціальної справедливості. Військовослужбовці жертвують своїм часом, здоров'ям, а нині і життям заради безпеки громадян своєї країни. Держава зобов'язана відповідати їм належними соціальними гарантіями, включно із житлом. Особливо це стосується тих, хто після закінчення служби або внаслідок поранень потребує додаткової допомоги для адаптації до цивільного життя. Невирішене житлове питання часто стає однією з причин соціальної ізоляції і труднощів у цивільному житті.

По-третє, забезпечення житлом військових є важливим кроком у формуванні позитивного іміджу армії та залученні нового кадрового потенціалу. Для молоді рішення приєднатися до армії залежить не лише від патріотичних мотивів, а й від соціальних гарантій, забезпечуваних державою. Коли молодь бачить, що військовослужбовці отримують гідне забезпечення, соціальні гарантії та власне житло, то має більшу вмотивованість вступати до лав армії, розуміючи, що держава дбає про їхнє майбутнє.

Таким чином, житлове забезпечення військовослужбовців є досить вагомою складовою для формування професійних, вмотивованих і боєздатних Збройних Сил України.

Розглянемо фінансові інструменти, які на цей час має Міністерство оборони для вирішення житлових питань військовослужбовців.

Фінансове забезпечення будівництва (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України в Міністерстві оборони здійснюється за рахунок коштів державного бюджету за бюджетною програмою КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України", визначених щорічно у законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Порядок використання коштів, передбачених на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, затверджено постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу" від 16.02.2011 №147 [9], відповідно до якого бюджетні кошти спрямовуються на такі напрямки:

- будівництво житла на земельних ділянках, що надані Міністерству оборони України;
- реконструкцію будівель (приміщень) під житло;
- придбання житла на умовах пайової участі та на вторинному ринку;
- надання військовослужбовцям та членам їх сімей грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення [9].

Однак з початком широкомасштабного вторгнення агресора в Україну бюджетні асигнування Міністерству оборони України на вирішення житлового питання передбачені лише в розмірі, що дає змогу побудувати або придбати близько 50 квартир на рік за наявності черги більше 39 тис. військовослужбовців.

Аналіз видатків за бюджетною програмою КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України" протягом 2020–2025 років [10-14] наведено у табл. 1.

Таблиця 1 – Аналіз бюджетних видатків за КПКВ 2101190 та надходження житла за 2020–2025 роки

Рік	Бюджетні асигнування, млн. грн			Придбано (побудовано), виплачена компенсація
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	
2020	1 075,4	41,3	1 116,7	395 квартир, 550 сімей отримало компенсацію
2021	703,2	18,9	722,1	427 квартир, 53 кімнати у гуртожитках
2022		53,4	53,4	42 квартири, 106 кімнат у гуртожитках
2023	100,0	36,2	136,2	75 квартир
2024	100,0	15,6	115,6	33 квартири, 54 кімнати у гуртожитках
2025	100,0	4,04	104,04	36 квартир

Джерело: сформовано автором на основі [10 – 14].

Аналіз бюджетних видатків на реалізацію бюджетної програми КПКВ 2101190 вказує на те, що з початком широкомасштабного вторгнення агресора вони скоротилися майже у 10 разів та виділення такого мізерного фінансового ресурсу не дає змоги Міністерству оборони України добудувати об'єкти незавершеного житлового будівництва, реконструювати будівлі під житло, виплачувати грошову компенсацію за належне для отримання жиле приміщення, купувати готове житло та запроваджувати нові перспективні види житлової політики як іпотечне кредитування.

Проте для підтримання соціального захисту безквартирних військовослужбовців діє механізм компенсації за піднайом (найом) житлових приміщень, запроваджений відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про розмір і порядок виплати грошової компенсації військовослужбовцям Збройних Сил, Національної гвардії, Служби безпеки, розвідувальних органів, Державної прикордонної служби, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту, Управління державної охорони та військовослужбовцям, відрядженим до Міністерства освіти і науки, Державного космічного агентства, за піднайом (найом) ними житлових приміщень” від 26.06.2013 № 450 [15].

Так, відповідно до п. 3 зазначеного нормативного акта грошову компенсацію військовослужбовцям виплачують у межах відповідних бюджетних призначень, передбачених Міністерству оборони на відповідний рік. Розмір щомісячної грошової визначається в залежності від статусу населеного пункту, кількості членів сім'ї військовослужбовця та розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого на 1 січня календарного року [15].

Кошторисом Міністерства оборони на компенсацію за піднайом (найом) житлових приміщень передбачено спрямування асигнувань у таких обсягах:

2022 рік – 1 364,9 млн грн;

2023 рік – 1 364,9 млн грн;

2024 рік – 1 637,8 млн грн;

2025 рік – 1 637,8 млн грн.

Отже, наведені данні вказують на те, що фактично Міністерство оборони виділяє значний фінансовий ресурс на компенсацію за піднайом (найом) житлових приміщень, порівняно з будівництвом та придбанням житла. Однак система виплати компенсації за піднайом (найом) житлових приміщень ніяк не поєднана з накопиченням або інвестуванням

в майбутнє вирішення житлового питання військовослужбовця, оскільки такий механізм відсутній.

З наведеної інформації зрозуміло, що протягом 2022-2025 років Міністерство оборони України питання забезпечення житлом військовослужбовців майже не вирішує, а з огляду на прогнозований фінансовий ресурс, спланований на наступні роки, і не вирішить у найближчій перспективі.

Зрозуміло, що в Україні триває руйнівна, виснажлива та масштабна війна, що не дає можливості Міністерству оборони України виділяти значний фінансовий ресурс для вирішення питання житлового забезпечення військовослужбовців попри те, що видатки передбачені Міністерству оборони України зросли більш чим у 10 разів порівняно з періодом до широкомасштабного вторгнення агресора в Україну.

У сучасній фінансовій системі, пріоритети в розподілі і спрямуванні передбаченого фінансового ресурсу Міністерству оборони України з державного бюджету визначає Бюджетна комісія Міністерства оборони України [16]. Очевидно, що під час воєнного стану в країні зазначена комісія визначає інші пріоритети, ніж житлове забезпечення військовослужбовців.

За даними житлових комісій та квартирно-експлуатаційних органів на початок 2025 року на обліку перебувають більше 39 тис. сімей військовослужбовців. Загальні дані щодо житлової черги у 2022-2025 роках наведено на рис. 1.

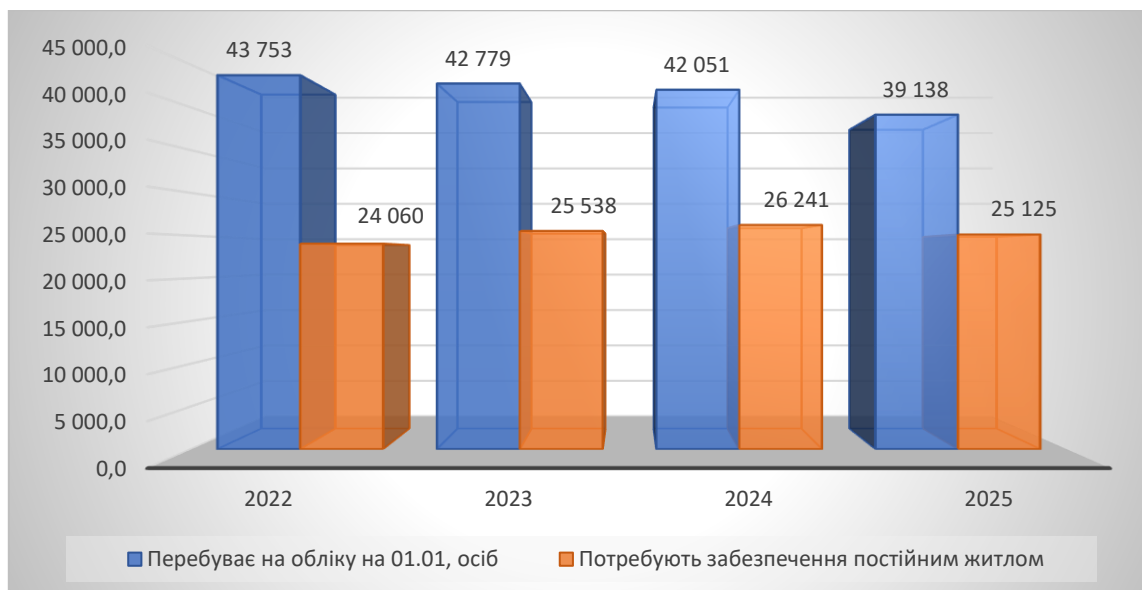

Рисунок 1. Житлова черга військовослужбовців Збройних Сил України за період 2022-2025 роки

Джерело: сформовано автором на основі даних житлових комісій та квартирно-експлуатаційних органів Збройних Сил України.

Наведені данні демонструють динаміку житлової черги у Збройних Силах України та їх аналіз свідчить про те, що за період 2022–2025 роки загальна кількість сімей військовослужбовців, які перебувають на обліку, зменшилась на 4,6 тис. Однак підстав для такого стрімкого зменшення житлової черги за рахунок забезпечення житлом від Міністерства оборони не має оскільки, як засвідчив аналіз виділення фінансового ресурсу за цей же період, надходження житла було досить не суттєвим. В умовах широкомасштабного вторгнення агресора в Україну серед причин такої тенденції може бути недосконалість системи зняття і постановки на облік тих військовослужбовців які були переведені з однієї військової частини

до іншої, у військових частинах які були сформовані або змінили місце постійної дислокації. Також на зменшення житлової черги міг мати вплив і загибель військовослужбовців та їх зняття його з квартирної черги, якщо на обліку перебував лише один військовослужбовець.

Одночасно проведений аналіз вказує на те, що за цей же період спостерігається тенденція до збільшення кількості сімей, які потребують житла для постійного проживання та їх кількість зросла на 1,1 тис. Підставами такої тенденції вочевидь є досягнення військовослужбовцями 20 років військової служби та набуття права на житло для постійного проживання.

Розглянуті реалії житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України вказують на те, що на цей час державі не вдається забезпечити цю соціальну складову на належному рівні.

В Україні досі діє успадкована від Радянського Союзу система житлового забезпечення, заснована на Житловому кодексі Української РСР (назву тільки у 2022 році змінили на Житловий кодекс України) [8], а безкоштовне житлове забезпечення військовослужбовців, яке відповідає унормованим вимогам законодавства, регламентовано ст. 47 Конституції України [17], ст. 9 Житлового кодексу України [8] і ст. 12 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” [18].

Успадкована система, хоч і зазнавала деяких змін, зокрема введення мінімальної вислуги на військовій службі 20 років для отримання жилих приміщень для постійного проживання, запровадження обмеження щодо можливості скористатися правом на постійне житло один раз протягом усього часу проходження військової служби, запровадження грошової компенсації за належні жилі приміщення, запровадження щомісячної грошової компенсації за піднайом (найом) житлових приміщень, але так і не вирішила питання існування багатотисячної житлової черги.

Вочевидь сучасна система спроможна розв’язати житлове питання лише у разі виділення значних фінансових ресурсів з державного бюджету передбаченого Міністерству оборони України, тому давно настав час виробити нові шляхи вирішення житлового забезпечення військовослужбовців та залучення державної підтримки військовослужбовців не лише через фінансові ресурси, виділені безпосередньо Міністерству оборони України.

Досвід країн-членів НАТО показує, що вирішення питань забезпечення військовослужбовців власним житлом відбувається через запровадження фінансових інструментів наприклад фінансового лізингу, іпотечного кредитування, надання безвідсоткового кредитування, безвідсоткового авансу грошового забезпечення тощо. Фактично державні інституції не гарантують отримання безкоштовного житла, але через фінансові механізми допомагають військовослужбовцю в самостійному придбанні на вигідних пільгових умовах.

Схожі спроби в нашій державі були започатковані у 2004 році через прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 № 88 якою затверджено Порядок кредитування будівництва та придбання житла для військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань [19] чинний і на цей час. Порядком передбачено, що військовослужбовці мають право на одержання кредитів для будівництва або придбання житла на строк до 20 років з погашенням за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті військовим формуванням для будівництва або придбання житла, з урахуванням вислуги років: для тих, хто прослужив більше 15 років - 50 %, більше 20 років - 75 %, більше 25 років - 100 % кредиту [19].

Пунктом 11 зазначеного нормативного акта передбачено, що порядок відбору військовослужбовців, яким надають кредити, визначає Міністерство оборони України. Однак на практиці скористатися запровадженим механізмом фактично неможливо, оскільки такий порядок не визначений і донині. Крім того, на цей час норми зазначеного нормативного акта вже не відповідають реаліям сьогодення, тому потребують суттєвого доопрацювання.

Сучасні намагання держави вирішити проблему житлового забезпечення військово-службовців відображені в низці документів стратегічного значення.

Так, у Стратегічному оборонному бюлетені України, затвердженому Указом Президента України від 17.09.2021 № 473/2021, серед низки проблем функціонування сил оборони визначено необхідність підвищення професійного рівня особового складу сил оборони, недостатній рівень забезпечення мотивації для проходження військової служби, розв'язання житлової проблеми, небажання особового складу продовжувати військову службу, потребу у створенні достатнього військового резерву [1].

Для подолання проблем функціонування сил оборони серед інших визначені завдання, спрямовані на вирішення проблеми житлового забезпечення:

розроблення та затвердження Кабінетом Міністрів України Концепції забезпечення житлом військовослужбовців, ветеранів військової служби Збройних Сил України, інших військових формувань та членів їхніх сімей, яка б визначала концептуальні підходи на довгострокову перспективу для комплексного вирішення зазначеного питання;

удосконалення законодавства з питань забезпечення житлом військовослужбовців, ветеранів військової служби Збройних Сил України, інших військових формувань та членів їхніх сімей;

придбання житла для військовослужбовців, осіб, звільнених із військової служби в запас чи відставку, які перебувають на обліку громадян, що потребують поліпшення житлових умов, та членів їхніх сімей, створення фонду службового житла;

удосконалення компенсаційних механізмів за піднайом (найом) житлових приміщень військовослужбовцями з урахуванням регіональних особливостей;

впровадження депозитно-монетарних, компенсаційних та іпотечних програм придбання постійного житла для військовослужбовців на пільгових умовах за рахунок залучення державних банківських установ [1].

Крім того, Указом Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року “Про Стратегію воєнної безпеки України” від 25.03.2021 № 121/2021 [2] визначено одну із цілей, а саме “забезпечення необхідних правових, матеріальних та соціальних умов військової служби, запровадження дієвих і прозорих механізмів забезпечення житловими приміщеннями військовослужбовців Збройних Сил України ...”, та передбачено необхідність вирішення цього проблемного питання у довгостроковій перспективі [2].

Під час аналізу з'ясовано, що на рівні керівництва держави до зазначених стратегічних документів було надано низку доручень щодо розроблення нових підходів до забезпечення житлом, починаючи з 2018 року, а в Міністерстві оборони України протягом більше ніж 6 років триває розроблення нової концепції забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їхніх сімей. Однак на розроблення концепції впливали такі чинники:

зміна керівництва Міністерства оборони та відповідно і поглядів на напрацьовані напрямки та підходи;

реформування системи квартирно-експлуатаційного забезпечення та органів військового управління з кінця 2019 року;

процес погодження центральними органами виконавчої влади проєктів нових законодавчих актів та висловлення ними своїх принципових позицій;

військова агресія російської федерації;

недостатній обсяг фінансового ресурсу, що спрямовується на житлове забезпечення в межах бюджету Міністерства оборони України.

Фактично питання зрушило з місця, коли на виконання вимог пункту 2 Указу Президента України “Про першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищення привабливості військової служби у Збройних Силах України та поступового

переходу до засад професійної армії” від 01.02.2022 № 36/2022 [20] робоча група Міністерства оборони розробила проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей” (далі – проєкт Концепції).

Основними цілями розробленої Концепції є підвищення ефективності функціонування системи житлового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, удосконалення законодавства України, розроблення та впровадження механізмів пільгового іпотечного кредитування і фінансового лізингу із залученням власних коштів військовослужбовців та членів їхніх сімей.

Розроблений проєкт Концепції проходив внутрішнє погодження в Міністерстві оборони України і Генеральному штабі Збройних Сил України та в березні 2023 року направлений на зовнішнє погодження із заінтересованими центральними органами виконавчої влади.

Зовнішнє погодження проєкту Концепції тривало до середини 2024 року, оскільки центральні органи виконавчої влади надали зауваження та пропозиції, які Міністерством оборони опрацьовувано в ході низки узгоджувальних нарад та повторно надсилало на перепогодження. Результатом роботи, яка тривала понад рік, стало знаходження майже зі всіма міністерствами компромісів та отримання відповідних погоджень.

Однак проєкт Концепції у 2024 році Кабінет Міністрів України так і не розглянув, а у квітні 2025 року на сайті Міністерства оборони України було розміщено інформацію про розроблення нового проєкту Концепції, тобто робота за цим напрямком досі триває [21].

Водночас, щоб вирішити проблему нестачі доступного житла для українців у державі, у 2022 році запрацювала програма доступної іпотеки, розрахована на широке коло громадян.

Загальнодержавна програма іпотечного кредитування запроваджена Постановою Кабінету Міністрів України “Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України” від 02.08.2022 № 856 [22] для широкого кола пільгових категорій громадян зокрема і військовослужбовців Збройних Сил за контрактом. Доступне іпотечне кредитування громадян України здійснюють приватне акціонерне товариство “Українська фінансова житлова компанія” та уповноважені ним суб’єкти. Приватне акціонерне товариство “Українська фінансова житлова компанія” засноване державою в особі Міністерства економіки України з метою розвитку ринку іпотечного кредитування та фінансового лізингу, сприяння впровадженню фінансово-кредитних механізмів та реалізації державних програм забезпечення житлом [22].

За статистичними даними приватного акціонерного товариства “Українська фінансова житлова компанія” станом на 23 квітня 2025 року кредитними коштами скористалися вже 8746 військовослужбовців та працівників правоохоронних і силових відомств, що становить 53% від всіх виданих кредитів, з яких 2636 осіб військовослужбовці Збройних Сил України [23].

Приватне акціонерне товариство “Українська фінансова житлова компанія” військовослужбовцям Збройних Сил за контрактом та працівникам правоохоронних і силових відомств компенсує частину процентної ставки за кредитами позичальникам, які отримали у кредитора кредит, забезпечений предметом іпотеки, для зниження їх фактичних витрат на сплату базової процентної ставки до рівня 3 % річних протягом десяти років з дати укладення кредитного договору [22].

Статтю 11 Постанови Кабінету Міністрів України “Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” від 02.08.2022 №856 передбачено, що роботодавець кандидата або заінтересована сторона може компенсувати:

- перший внесок за кредитом, забезпеченим предметом іпотеки;
- частину процентної ставки;

частину суми повернення кредиту [22].

Однак, такий порядок Міністерством оборони України не розроблений і механізм надання компенсацій іпотечного кредитування за умовами програми є-Оселя за рахунок бюджету Міністерства оборони України відсутній, тому на цей час фактично всю суму кредитного договору, 3 % річних та всі супутні витрати за кредитом сплачує сам військовослужбовець.

Наведенні дані показують, що, з одного боку, військовослужбовцю в разі досягнення визначених умов законодавством гарантовано отримання безкоштовного житлового приміщення, а з іншого – значна кількість військовослужбовців вже скористалася кредитним механізмом не маючи надій на іншу державну підтримку, ніж пільгове іпотечне кредитування.

Ще одне вагоме нововведення запроваджено у 2024 році для військовослужбовців у разі укладання ними першого контракту. На підставі Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку” від 11.04.2024 р. №3633-IX [24] статтю 12 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” доповнено пунктом 7¹, яким передбачено, що військовослужбовці в разі укладання першого контракту мають право на компенсацію 50 % першого внеску за кредитом, забезпеченим предметом іпотеки відповідно до Умов забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України, додатково 100 тис грн після першого року військової служби і ще 100 тис грн після другого. Компенсацію надають військовослужбовцю лише один раз протягом усього часу проходження ним військової служби. Порядок та умови надання військовослужбовцям такої компенсації визначає Кабінет Міністрів України [24].

Метою запровадження зазначених змін є заохочення громадян до проходження військової служби за контрактом та стимулювання до подальшої військової служби. При цьому зміни спрямовані лише на підтримку військовослужбовців, які уклали перший контракт, а питання компенсації першого внеску за кредитом військовослужбовцям, які вже проходять військову службу і тривалий час перебувають на житловій черзі, залишається невирішеним.

Водночас станом на квітень 2025 року відповідний порядок та умови надання військовослужбовцям, які уклали перший контракт та мають право на компенсацію 50 % першого внеску за кредитом та по 100 тис грн протягом двох років, Кабінет Міністрів України не затвердив, а відповідна інформація про нездійснення такої компенсації і відсутність правил та алгоритму міститься на сайті приватного акціонерного товариства “Українська фінансова житлова компанія” [25].

Щоб стимулювати до проходження військової служби на посадах рядового складу громадян України віком від 18 до 25 років, Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову “Про реалізацію експериментального проєкту щодо підвищення мотивації до проходження окремими категоріями громадян України військової служби у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі під час воєнного стану” від 11.02.2025 № 153 [26].

Метою експериментального проєкту є підвищення рівня укомплектованості особовим складом бойових військових частин (підрозділів) Збройних Сил, Національної гвардії та Держприкордонслужби завдяки удосконаленню механізму залучення громадян України віком від 18 до 25 років до проходження військової служби за контрактом і створення додаткових мотиваційних чинників для цього.

Під час дії воєнного стану в межах реалізації експериментального проєкту на військову службу за контрактом до Збройних Сил, Національної гвардії та Держприкордонслужби на посади рядового складу строком на один рік можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 до 25 років [26].

Основними стимулюючими чинниками є:

визначений строк дії контракту – 1 рік та можливість звільнення з військової служби після його закінчення;

вибір військової частини та посади відповідно до затвердженого переліку військових частин;

унормована виплата одноразової грошової допомоги після укладення контракту в сумі 1 млн грн;

виплата щомісячного грошового забезпечення, додаткових та одноразових винагород, передбачених чинними нормативно-правовими актами;

збереження попереднього місця роботи (посади), місця навчання у навчальному закладі незалежно від форми навчання;

грошова компенсація за піднайом (найом) житла;

доступне іпотечне кредитування для придбання житла відповідно до постанови Кабінету Міністрів України “Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України” від 02.08.2022 № 856 після звільнення з військової служби із встановленням рівня компенсаційної процентної ставки протягом усього строку дії укладеного кредитного договору у розмірі 0,0 % річних [26].

Отже, держава запровадила нову модель добровільного комплектування посад рядового складу, орієнтовану на молодь та її матеріальне стимулювання. У тексті нормативного документа збалансовано заохочення та контроль за виконанням військовослужбовцем визначених вимог, головною з яких є безпосередня участь у бойових діях в районах ведення воєнних (бойових) дій строком не менше шести місяців.

Стосовно досліджуваного нами питання, а саме житлового забезпечення, держава забезпечує виплату грошової компенсації за піднайом (найом) житла під час військової служби та можливість вже після звільнення укласти договір іпотечного кредитування із встановленням рівня компенсаційної процентної ставки у розмірі 0,0 % річних, що вказує на вирішення питання житлового забезпечення окремої категорії військовослужбовців.

Під час дослідження з'ясовано, що в державі протягом останніх років вживають заходи для кардинальних змін у житловому законодавстві та відміни Житлового кодексу України, який не відповідає реаліям сьогодення та суспільно-економічним відносинам у державі.

Зазначену роботу очолило Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України на базі якого було створено робочу групу по розробці нового житлового законодавства із залученням експертів міжнародних організацій, що мають фахову спрямованість в питаннях житлової політики. Залучення іноземних представників сприяло впровадженню у розробленому проекті Закону України “Про основні засади житлової політики” кращих практик європейських країн і засад, закладених у міжнародних актах з питань житлової політики. Зокрема проект закону базується на прозорості всіх процесів і участі суспільства, справедливості і рівному доступі кожного громадянина до житла та передбачає стратегічне планування і підзвітність.

Так, 25 лютого 2025 року Верховна Рада України прийняла до розгляду проект нового Закону України “Про основні засади житлової політики”, який має замінити Житловий кодекс та інші застарілі закони в цій сфері. Проект згаданого нормативного документа розроблено для встановлення нових засад і напрямів, які визначатимуть житлову політику України, спрямовану на створення можливостей та умов, за яких кожен матиме змогу вирішити житлове питання, набувши житло в оренду або власність [27; 28].

Проект закону передбачає затвердження мінімальних та загальних вимог до споживчої якості житла, створення Єдиної інформаційно-аналітичної житлової системи - публічного електронного реєстру, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення та надання відомостей про житловий фонд України, а також осіб, які можуть

скористатися державною підтримкою в реалізації права на житло. У проєкті також запропоновано визнати такими, що втратили чинність, Житловий кодекс України та Закон України “Про приватизацію державного житлового фонду” [27].

Однак детальніше розглядати норми проєкту закону, опублікованого на вебсайті Верховної Ради України, не зовсім актуально, оскільки його може бути докорінно змінено. Підставами для доопрацювання є висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України та Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування [27]. Початок розгляду проєкту такого закону вказує на те, що держава вживає заходів для модернізації житлової політики України та її осучаснення відповідно плануючи змінити все житлове законодавство, засноване на Житловому кодексі України.

Висновки

Житлове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України є важливою складовою соціальної політики держави яка сприяє формуванню позитивного іміджу армії та залученню нового кадрового потенціалу.

Розглянуті в дослідженні питання розкривають сучасний стан окремих аспектів житлового забезпечення військовослужбовців та вказують на існування низки проблемних питань, зокрема недостатнього фінансування, застарілої системи правового регулювання, існування багатотисячної черги на отримання житла. Окремим проблемним питанням є відсутність регламентованої низкою стратегічних документів нової “Концепції забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей”, проєктом якої передбачено удосконалення законодавства України, впровадження електронної системи квартирної обліку військовослужбовців та членів їхніх сімей на державному рівні, розроблення та впровадження механізмів пільгового іпотечного кредитування і фінансового лізингу із залученням власних коштів військовослужбовців, залученням суб’єктів інвестиційної діяльності до будівництва (придбання) житла для військовослужбовців та членів їхніх сімей тощо.

З’ясовано, що запроваджені зміни до законодавства з метою залучення військовослужбовців до укладання першого контракту та громадян України віком від 18 до 25 років до проходження військової служби за контрактом у частині доступного іпотечного кредитування яке здійснюється приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” на цей час належно не реалізовані.

У статті визначено ключові проблеми житлового забезпечення військовослужбовців та обґрунтовано необхідність комплексного соціального захисту військовослужбовців для забезпечення обороноздатності держави. У дослідженні наголошено на важливості комплексної реалізації державної політики в забезпеченні житлом військовослужбовців, що сприятиме соціальній справедливості, поліпшенню боєздатності армії та підтриманню іміджу військової служби серед населення.

Враховуючи вищенаведене, доцільно прискорити розроблення й ухвалення нової концепції забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України та членів їхніх сімей, а на її підставі удосконалити законодавство України, що регулює питання житлового забезпечення військовослужбовців.

Щоб сприяти швидкому забезпеченню житлом військовослужбовців вважаємо за доцільне розроблення порядку та механізму надання компенсацій частини першого внеску за кредитом та частини суми повернення кредиту іпотечного кредитування за умовами програми є-Оселя за рахунок бюджету Міністерства оборони України.

Крім того, негайного ухвалення Кабінетом Міністрів України потребує порядок та умови надання військовослужбовцям, які уклали перший контракт та мають право на компенсацію 50 % першого внеску за кредитом та по 100 тис грн протягом двох років, на виконання пункту 7¹ статті

12 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”.

Також, доцільно доповнити умови та правила виплати компенсації за піднайом (найом) житлових приміщень для спрямування її в рахунок погашення частини суми повернення кредиту військовослужбовцям, які уклали договір іпотечного кредитування за умовами програми «Оселя».

Отже, для успішного вирішення житлового питання військовослужбовців та їхніх сімей слід не тільки вдосконалити наявну систему забезпечення житлом та запровадити нові механізми, а й збільшити фінансовий ресурс Міністерству оборони України в обсягах, достатніх для їх запровадження.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Про Стратегічний оборонний бюлетень України : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20.08.2021 р., введене в дію Указом Президента України від 17.09.2021 р. № 473/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#Text> (дата звернення 15.03.2025).
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.08.2021 р. “Про Стратегію воєнної безпеки України” : Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Автушенко І. Забезпечення житлом військовослужбовців України та членів їх сімей (1996–2011 рр.) // Етнічна історія народів Європи. 2015. Вип. 45. С. 110–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2015_45_19. (дата звернення 15.03.2025).
4. Зіняк Л.В., Ахметханов М.М. Сучасний стан житлового забезпечення військовослужбовців: порівняльний аналіз. Юрист України. 2018. № 2. С. 49–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2018_2_9 (дата звернення 15.03.2025).
5. Марко І.Ю., Марко Є.І., Чернишова І.М. Зарубіжний досвід забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців. Зб. наук. пр. Центру воєнно-стратегічних досліджень Нац. ун-ту оборони України імені Івана Черняхівського, 2019. № 2. С. 135–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvds_2019_2_22 (дата звернення 15.03.2025).
6. Мельник А. Р. Забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей жилими приміщеннями за житловим законодавством України : дисертація доктора філософії. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18962> (дата звернення 15.03.2025).
7. Городянська Л., Цюкало Л. Джерела фінансування житлового забезпечення у Збройних Силах України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2021. № 3 (47). С. 31–37. URL: <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/818> (дата звернення 15.03.2025).
8. Житловий кодекс України від 30.06.1983 № 5464-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text> (дата звернення 15.03.2025).
9. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 р. № 147. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147-2011-п> (дата звернення 15.03.2025).
10. Звіти про виконання паспорта бюджетної програми Міністерства оборони України за 2020 та 2021 роки : Міністерство оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/byudzheta-vikonannya-czilovix-program/zviti-pro-vikonannya-pasportiv-byudzhethnih-program>

- [ministerstva-oboroni-ukraini/](#) (дата звернення 13.03.2025).
11. Про внесення змін до Переліку об'єктів, які передбачається фінансувати у 2022 році за рахунок коштів бюджетної програми КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України" : Наказ Міністерства оборони України від 26.08.2022 р. № 249. URL: <https://www.mil.gov.ua/nakaz-ministerstva-oboroni-ukraini-%E2%84%96-249-vid-26-08-2022.html> (дата звернення 15.03.2025).
  12. Про внесення змін до Переліку об'єктів, які передбачається фінансувати у 2023 році за рахунок коштів бюджетної програми КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України" : Наказ Міністерства оборони України від 17.10.2023 р. № 608 URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakazi-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2023-rik> (дата звернення 15.03.2025).
  13. Про внесення змін до Переліку об'єктів, які передбачається фінансувати у 2024 році за рахунок коштів бюджетної програми КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України" : Наказ Міністерства оборони України від 12.07.2024 р. № 469. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakazi-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2024-rik> (дата звернення 15.03.2025 р.).
  14. Про затвердження Переліку житлових об'єктів, які передбачається фінансувати у 2025 році за рахунок коштів бюджетної програми КПКВ 2101190 "Будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України" : Наказ Міністерства оборони України від 07.02.2025 р. № 86. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakaz-ministerstva-oboroni-ukrayini-vid-07-02-2025-86> (дата звернення 15.03.2025).
  15. Про розмір і порядок виплати грошової компенсації військовослужбовцям : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.03.2025).
  16. Про затвердження Положення про Бюджетну комісію Міністерства оборони України : Наказ Міністерства оборони України від 22.08.2016 р. № 434 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0434322-16#Text> (дата звернення 15.03.2025).
  17. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 15.03.2025).
  18. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення 15.03.2025).
  19. Про затвердження Порядку кредитування будівництва та придбання житла для військовослужбовців : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 р. № 88. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/4357141> (дата звернення 15.03.2025).
  20. Про першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищення привабливості військової служби у Збройних Силах України та поступового переходу до засад професійної армії : Указ Президента України від 01.02.2022 р. № 36/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36/2022#Text> (дата звернення 15.03.2025).
  21. Прозорі алгоритми та цифровізація: Міноборони запускає нову Концепцію житлового забезпечення військових // Міністерство оборони України : сайт. URL: https://ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/ieOselia_23_04_2025.pdf (дата звернення 23.04.2025).
  22. Деякі питання забезпечення доступного іпотечного кредитування : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.03.2025).
  23. Є-Оселя. Статистика за програмою : щотижневий звіт за 2025 рік (інформація на 23.04.2025) // Приватне акціонерне товариство "Українська фінансова житлова компанія": сайт. URL: https://ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/ieOselia_23_04_2025.pdf (дата звернення 23.04.2025).
  24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань

- проходження військової служби, мобілізації та військового обліку : Закон України від 11.04.2025 р. № 3633-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-IX#Text> (дата звернення 15.03.2025).
25. Компенсація військовим 50% першого внеску по є-Оселі: порядок надання має бути визначений Кабміном // Приватне акціонерне товариство “Українська фінансова житлова компанія”: сайт. URL: <https://ukrfinzhytlo.in.ua/kompensatsiia-viyskovym-50-persho-ho-vnesku-po-ieoseli-poriadok-nadannia-maie-buty-vyznachenyi-kabminom> (дата звернення 15.03.2025).
26. Про реалізацію експериментального проєкту щодо підвищення мотивації до проходження окремими категоріями громадян України військової служби у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі під час воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2025 р. № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.03.2025).
27. Про основні засади житлової політики : Проект закону України від 06.01.2025 №12377. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55543> (дата звернення 20.03.2025).
28. Про прийняття за основу проєкту Закону України про основні засади житлової політики : Проект Постанови Верховної Ради України від 25.02.2025 № 12377/П. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55851> (дата звернення 20.03.2025).

References

1. *Pro Stratehichnyi oboronnyi biuleten Ukrainy* [On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine] (2021, September 17). Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20.08.2021 r., vvedene v diiu Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 17.09.2021 r. № 473/2021 [Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 20, 2021, Enacted by Decree of the President of Ukraine of September 17, 2021 No. 473/2021]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#Text>
2. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25.08.2021 r. "Pro Stratehiu voiennoi bezpeky Ukrainy"* [On the Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 25, 2021, "On the Military Security Strategy of Ukraine"] (2021, March 25). Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.03.2021 r. № 121/2021 [Decree of the President of Ukraine of March 25, 2021, No. 121/2021]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
3. Avtushenko, I. (2015). Zabezpechennia zhytlom viiskovosluzhbovtziv Ukrainy ta chleniv yikh simei (1996–2011 rr.) [Providing housing for servicemen of Ukraine and members of their families (1996–2011)]. *Etnichna istoriia narodiv Yevropy* [Ethnic History of the Peoples of Europe], 45, 110–116. Retrieved March 15, 2025, Available from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2015_45_19
4. Ziniak, L. V., & Akhmetkhanov, M. M. (2018). Suchasnyi stan zhytlovoho zabezpechennia viiskovosluzhbovtziv: porivnialnyi analiz [The current state of housing provision for military personnel: A comparative analysis]. *Yuryst Ukrainy* [Lawyer of Ukraine], 2, 49–55. Retrieved March 15, 2025, Available from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2018_2_9
5. Marko, I. Yu., Marko, Ye. I., & Chernyshova, I. M. (2019). Zarubizhnyi dosvid zabezpechennia sotsialnykh harantii viiskovosluzhbovtziv [Foreign experience in providing social guarantees to military personnel]. *Zb. nauk. pr. Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Nats. un-tu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho* [Collection of Scientific Papers of the Center for Military-Strategic Studies of the National Defense University of Ukraine named after Ivan Chernyakhovskiy], 2, 135–142. Retrieved March 15, 2025, Available from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvds_2019_2_22

6. Melnyk, A. R. (n.d.). *Zabezpechennia viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei zhylymy prymishchenniamy za zhytlovym zakonodavstvom Ukrainy* [Providing military personnel and members of their families with residential premises under the housing legislation of Ukraine] (Doctoral dissertation). Retrieved March 15, 2025, Available from : <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18962>
7. Gorodianska, L., & Tsiukalo, L. (2021). Dzherela finansuvannia zhytlovoho zabezpechennia u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Sources of financing housing provision in the Armed Forces of Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv], 3(47), 31–37. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/818>
8. *Zhytlovyi kodeks Ukrainy* [Housing Code of Ukraine] (1983, June 30). № 5464-X. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
9. *Pro zatverdzhennia Poriadku vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti na budivnytstvo (prydbannia) zhytla dlia viiskovosluzhbovtziv, osib riadovoho i nachalnytskoho skladu* [On approval of the Procedure for using funds provided in the state budget for the construction (acquisition) of housing for military personnel, rank and file and command staff] (2011, February 16). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.02.2011 r. № 147 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 16, 2011 No. 147]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147-2011-%D0%BF>
10. *Zvity pro vykonannia pasporta biudzhetnoi prohramy Ministerstva oborony Ukrainy za 2020 ta 2021 roky* [Reports on the implementation of the budget program passport of the Ministry of Defense of Ukraine for 2020 and 2021]. (n.d.). Ministerstvo oborony Ukrainy [Ministry of Defense of Ukraine]. Retrieved March 13, 2025, Available from : <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/byudzheta-vikonannya-czilovix-program/zvity-pro-vikonannya-pasportiv-byudzhetnih-program-ministerstva-oboroni-ukraini/>
11. *Pro vnesennia zmin do Pereliku ob'iektiv, yaki peredbachaietsia finansuvaty u 2022 rotsi za rakhunok koshtiv biudzhetnoi prohramy KPKV 2101190 "Budivnytstvo (prydbannia) zhytla dlia viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy"* [On Amendments to the List of Objects to be Financed in 2022 from the Budget Program Code 2101190 "Construction (Acquisition) of Housing for Servicemen of the Armed Forces of Ukraine"] (2022, August 26). Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 26.08.2022 r. № 249 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine of August 26, 2022, No. 249]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://www.mil.gov.ua/nakaz-ministerstva-oboroni-ukraini-%E2%84%96-249-vid-26-08-2022.html>
12. *Pro vnesennia zmin do Pereliku ob'iektiv, yaki peredbachaietsia finansuvaty u 2023 rotsi za rakhunok koshtiv biudzhetnoi prohramy KPKV 2101190 "Budivnytstvo (prydbannia) zhytla dlia viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy"* [On Amendments to the List of Objects to be Financed in 2023 from the Budget Program Code 2101190 "Construction (Acquisition) of Housing for Servicemen of the Armed Forces of Ukraine"] (2023, October 17). Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 17.10.2023 r. № 608 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine of October 17, 2023, No. 608]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakazi-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2023-rik>
13. *Pro vnesennia zmin do Pereliku ob'iektiv, yaki peredbachaietsia finansuvaty u 2024 rotsi za rakhunok koshtiv biudzhetnoi prohramy KPKV 2101190 "Budivnytstvo (prydbannia) zhytla dlia viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy"* [On Amendments to the List of Objects to be Financed in 2024 from the Budget Program Code 2101190 "Construction (Acquisition) of

- Housing for Servicemen of the Armed Forces of Ukraine"] (2024, July 12). Nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 12.07.2024 r. № 469 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine of July 12, 2024, No. 469]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakazi-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2024-rik>
14. *Pro zatverdzhennia Pereliku zhytlovykh ob'iektiv, yaki peredbachaietsia finansuvaty u 2025 rotsi za rakhunok koshtiv biudzhetnoi prohramy KPKV 2101190 "Budivnytstvo (prydbannia) zhytla dlia viiskovosluzhbovtiv Zbroinykh Syl Ukrainy"* [On Approval of the List of Housing Facilities to be Financed in 2025 from the Budget Program Code 2101190 "Construction (Acquisition) of Housing for Servicemen of the Armed Forces of Ukraine"] (2025, February 7). Nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 07.02.2025 r. № 86 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine of February 7, 2025, No. 86]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakaz-ministerstva-oboroni-ukrayini-vid-07-02-2025-86>
  15. *Pro rozmir i poriadok vyplaty hroshovoi kompensatsii viiskovosluzhbovtiv* [On the Amount and Procedure for Payment of Monetary Compensation to Servicemen] (2013, June 26). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.06.2013 r. № 450 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 26, 2013, No. 450]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2013-%D0%BF#Text>
  16. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Biudzhetnu komisiuu Ministerstva obrony Ukrainy* [On Approval of the Regulations on the Budget Commission of the Ministry of Defense of Ukraine] (2016, August 22). Nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 22.08.2016 r. № 434 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine of August 22, 2016, No. 434]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0434322-16#Text>
  17. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine] (1996, June 28). № 254k/96-VR. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
  18. *Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtiv ta chleniv yikh simei* [On Social and Legal Protection of Servicemen and Members of Their Families] (1991, December 20). Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 r. № 2011-XII [Law of Ukraine of December 20, 1991, No. 2011-XII]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>
  19. *Pro zatverdzhennia Poriadku kredytuvannia budivnytstva ta prydbannia zhytla dlia viiskovosluzhbovtiv* [On Approval of the Procedure for Lending for the Construction and Acquisition of Housing for Servicemen] (2004, January 28). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.01.2004 r. № 88 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 28, 2004, No. 88]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://www.kmu.gov.ua/npas/4357141>
  20. *Pro pershocherhovi zakhody shchodo zmitsnennia oboronozdatnosti derzhavy, pidvyshchennia pryvablyvosti viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy ta postupovoho perekhodu do zasad profesiinoi armii* [On Priority Measures to Strengthen the Defense Capability of the State, Increase the Attractiveness of Military Service in the Armed Forces of Ukraine, and Gradually Transition to the Principles of a Professional Army] (2022, February 1). Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 01.02.2022 r. № 36/2022 [Decree of the President of Ukraine of February 1, 2022, No. 36/2022]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36/2022#Text>
  21. *Prozori alhorytmy ta tsyfrovizatsiia: Minoborony zapuskaie novu Kontseptsiiu zhytlovoho zabezpechennia viiskovykh* [Transparent Algorithms and Digitalization: The Ministry of

- Defense Launches a New Concept for Housing Support for the Military] (2025, April). Ministerstvo obrony Ukrainy [Ministry of Defense of Ukraine]. Retrieved April 23, 2025, Available from : https://ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/ieOselia_23_04_2025.pdf
22. *Deiaki pytannia zabezpechennia dostupnoho ipotechnoho kredytuvannia* [Some Issues of Providing Affordable Mortgage Lending] (2022, August 2). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.08.2022 № 856 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 2, 2022, No. 856]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2022-%D0%BF#Text>
23. *Ye-Oselia. Statystyka za prohramoiu: shchotyzhnevnyi zvit za 2025 rik (informatsiia na 23.04.2025)* [e-Housing. Statistics for the Program: Weekly Report for 2025 (Information as of April 23, 2025)] (2025, April). Pryvatne aktsionerne tovarystvo “Ukrainska finansova zhytlova kompaniia” [Private Joint-Stock Company “Ukrainian Financial Housing Company”]. Retrieved April 23, 2025, Available from : https://ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/ieOselia_23_04_2025.pdf
24. *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo okremykh pytan prokhodzhennia viiskovoi sluzhby, mobilizatsii ta viiskovoho obliku* [On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Specific Issues of Military Service, Mobilization, and Military Registration] (2025, April 11). Zakon Ukrainy vid 11.04.2025 r. № 3633-IX [Law of Ukraine of April 11, 2025, No. 3633-IX]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-IX#Text>
25. *Kompensatsiia viiskovym 50% pershoho vnesku po ye-Oseli: poriadok nadannia maie buty vyznachenyi Kabminom* [Compensation to the Military for 50% of the First Installment for e-Housing: The Procedure for Granting Must be Determined by the Cabinet of Ministers] (n.d.). Pryvatne aktsionerne tovarystvo “Ukrainska finansova zhytlova kompaniia” [Private Joint-Stock Company “Ukrainian Financial Housing Company”]. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://ukrfinzhytlo.in.ua/kompensatsiia-viyskovym-50-pershoho-vnesku-po-ieoseli-poriadok-nadannia-maie-butyy-vyznachenyy-kabminom>
26. *Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu shchodo pidvyshchennia motyvatsii do prokhodzhennia okremymy katehoriiami hromadian Ukrainy viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh, Natsionalnii hvardii ta Derzhavnii prykordonnii sluzhbi pid chas voiennoho stanu* [On the Implementation of an Experimental Project to Increase Motivation for Military Service in the Armed Forces, National Guard, and State Border Guard Service of Ukraine by Certain Categories of Citizens During Martial Law] (2025, February 11). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.02.2025 r. №153 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 11, 2025, No. 153]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 15, 2025, Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2025-%D0%BF#Text>
27. *Pro osnovni zasady zhytlovoi polityky* [On the Basic Principles of Housing Policy] (2025, January 6). Proekt zakonu Ukrainy vid 06.01.2025 №12377 [Draft Law of Ukraine of January 6, 2025 No. 12377]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 20, 2025, Available from : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55543>
28. *Pro pryiniattia za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro osnovni zasady zhytlovoi polityky* [On the Adoption as a Basis of the Draft Law of Ukraine on the Basic Principles of Housing Policy] (2025, February 25). Proekt Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 25.02.2025 № 12377/P [Draft Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of February 25, 2025, No. 12377/P]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved March 20, 2025, Available from : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55851>